

Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol (CYSAG)

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 26 Tachwedd 2013

PRESENNOL:	Cynghorydd Dylan Rees (Cadeirydd)
	Yr Awdurdod Addysg
	Y Cynghorwyr Gwilym O.Jones, R.Llewelyn Jones, Alun Mummery
	Yr Enwadau Crefyddol
	Mrs Catherine Jones (Undeb Bedyddwyr Cymru) Stephen Francis Roe (Yr Eglwys Fethodistaidd)
	Athrawon
	Mrs Mefys Edwards (Ysgol Syr Thomas Jones)
WRTH LAW:	D.Gareth Jones (Swyddog Addysg Cynradd) Ann Holmes (Swyddog Pwyllgor)
YMDDIHEURIADAU:	Cynghorwyr W.T.Hughes, Peter Rogers, Mr Rheinallt Thomas
HEFYD YN BRESENNOL:	Bethan James (GwE)

---

1 DATGANIAD O DDIDDORDEB

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiad o ddiddordeb.

2 COFNODION

Cyflwynwyd a chadarnhawyd cofnodion cyfarfod blaenorol CYSAG a gynhaliwyd ar 28 Mehefin, 2013 fel rhai cywir.

3 MATERION YN CODI

- Atgoffodd y Swyddog Addysg yr Aelodau yn unol â'r drafodaeth yn y cyfarfod blaenorol bod corff CYSAG Ynys Môn yn hanesyddol wedi cadw'r hawl i benodi Cadeirydd o blith cynrychiolwyr yr AALI ar y corff a bod yr AALI yn draddodiadol wedi arfer ei hawl i wneud y penodiad. Dywedodd Swyddog CYSAG, yn y cyfnod ers y cyfarfod blaenorol, fod y Cynghorydd Dylan Rees wedi cael ei benodi i ymgymryd â'r swyddogaeth a chyflwynodd y Cynghorydd Rees i'r CYSAG fel ei Gadeirydd newydd.

Cymeradwyodd aelodau'r CYSAG y penodiad yn unfrydol.

- Gan gyfeirio at y ddwy ysgol yr oedd dal i ddisgwyl am eu hadroddiadau hunan-arfarnu AG yn y cyfarfod blaenorol, dywedodd y Swyddog Addysg nad oedd yr adroddiadau o Ysgol Pentraeth ac Ysgol y Fali wedi dod i law er gwaethaf sawl cais am y wybodaeth. Awgrymodd bod llythyr yn cael ei anfon at Gadeirydd Corff Llywodraethol yr ysgolion perthnasol. Roedd aelodau'r CYSAG yn cytuno â'r awgrym hwn, o ystyried bod y wybodaeth yn hanfodol i'r corff gyflawni ei gyfrifoldebau monitro a chan gymryd i ystyriaeth y ffaith bod ceisiadau blaenorol wedi eu gwneud am yr adroddiadau.

Camau dilynol: Y Swyddog Addysg i ysgrifennu at Gadeiryddion priodol Cyrff Llywodraethol Ysgol Penraeth ac Ysgol y Fali i holi am argaeledd eu hadroddiadau hunan-arfarnu Addysg Grefyddol, a pham fod eu darparu'n bwysig i gyflawni dyletswyddau'r CYSAG fel corff monitro.

- Cadarnhaodd y Swyddog Addysg fod gwybodaeth am fynediad i wefan Newyddion AG wedi cael ei ddarparu i Aelodau CYSAG ac i bersonél perthnasol eraill. Gofynnodd Miss Bethan James, yr Arweinydd Systemau, i'r Aelodau rannu unrhyw wybodaeth am brosiectau lleol ac arferion da neu arloesol y maent o bosibl yn ymwybodol ohonynt, fel y gallai'r rhain gael eu lleadaenu'n ehangach.
- Cadarnhaodd y Swyddog Addysg fod y trefniadau y cytunwyd arnynt yn y cyfarfod blaenorol, lle y byddai CYSAG yn gofyn am adroddiadau hunan-arfarnu'r ysgolion ar sail gylchol yn y sectorau cynradd ac uwchradd, wedi cael eu rhoi ar waith ac mai adroddiad hunan-arfarnu Ysgol Uwchradd Bodedern oedd yr adroddiad uwchradd cyntaf a dderbyniwyd o dan y system newydd, fel sydd wedi ei gynnwys ar yr agenda.
- Mewn perthynas â darparu cymorth ar gyfer y CYSAG, hysbysodd y Swyddog Addysg yr Aelodau yr AALI wedi cynnal trafodaethau â GwE, gyda'r canlyniad y bydd 3 diwrnod bob tymor o amser yr Arweinydd Systemau yn cael ei wneud ar gael i'r CYSAG. Bydd y gefnogaeth a ddarperir ar ffurf canllawiau, mewnbwn arbenigol ac adroddiadau i'r CYSAG ond ni fydd yn cynnwys cynnal ymweliadau ag ysgolion. Cafodd mater cefnogaeth ei godi a'i symud ymlaen ar lefel Gogledd Cymru oherwydd sail statudol corff CYSAG. Dywedodd Miss Bethan James, yr Arweinydd Systemau, y byddai'n darparu cymorth gweinyddol i'r CYSAG yn bennaf er bod cais wedi'i wneud ei bod yn parhau yn ei rôl gynrychioliadol yng nghyfarfodydd y CCYSAGC. Oherwydd y newid yn natur y gefnogaeth sydd i'w darparu a cholli mewnbwn ymgynghorol Cynnal i ysgolion, mae angen rhoi ystyriaeth i sut y bydd athrawon AG yn y dyfodol yn cefnogi eu hunain yn eu datblygiad proffesiynol o fewn y maes pwnc. O ganlyniad, bydd hefyd yn disgyn i'r CYSAG fel corff i gynghori'r AALI o ran hwyluso proses lle y gall athrawon AG ddod at ei gilydd i fireinio a datblygu eu sgiliau a'u harbenigedd.
- Cadarnhaodd y Swyddog Addysg fod adroddiad Estyn ar Addysg Grefyddol mewn ysgolion uwchradd wedi cael ei ddsbarthu i 5 ysgol uwchradd yr Ynys yn unol â chais CYSAG yn ei gyfarfod blaenorol.
- O ran yr adolygiad o bynciau'r Cwricwlwm Cenedlaethol, hysbysodd y Swyddog Addysg y CYSAG bod Llywodraeth Cymru yn ymgynghori tan 17eg Ionawr, 2014 ar gynigion ar gyfer cwricwlwm diwygiedig a'r trefniadau asesu yng Nghymru. Mae'r cwricwlwm yn cynnwys 11 o bynciau, gydag AG fel pwnc statudol ychwanegol. Mae'r ymarfer hwn yn cynrychioli'r cam cyntaf o broses dau gam ac yn canolbwyntio ar wella addysgu sgiliau llythrennedd a rhifedd ar draws y Cwricwlwm tra bydd yr ail gam yn ymwneud â chynnwys y cwricwlwm. Esboniodd y Swyddog bod Fframwaith Llythrennedd a Rhifedd cenedlaethol newydd (yn cwmpasu Blynyddoedd 2 i 9) wedi'i gyflwyno beth amser yn ôl a bod cam cyntaf yr ymgynghoriad yn ceisio alinio'r FfLIRh a'r Cwricwlwm yn well, fel bod yr holl bynciau ar draws y Cwricwlwm Cenedlaethol (ac Addysg Grefyddol) yn rhoi cyfleoedd i wella a datblygu sgiliau llythrennedd a rhifedd. Dywedodd Miss Bethan James mai'r arwyddion ar hyn o bryd yw na fydd AG yn cael ei chynnwys yn yr ymgynghoriad ail gam ar yr adolygiad o'r Cwricwlwm, ar y sail nad yw'r AG yn bwnc cwricwlaidd ac mai mater i gyrrff CYSAG lleol yw'r maes llafur Addysg Grefyddol. Fodd bynnag, mae trafodaethau ar y gweill ar y mater hwn, ac mae athrawon AG yn awyddus i'r pwnc adlewyrchu datblygiadau mewn rhannau eraill o'r Cwricwlwm. Dywedodd ei bod hi a'i chyn-ymgyngorwyr dyniaethau sy'n parhau i gefnogi cyrrff CYSAG wedi cytuno i gyfarfod ar 6ed Ionawr i drafod a llunio ymateb i gam cyntaf ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar ran Panel Ymgynghorol Addysg Grefyddol Cymru. Dywedodd y byddai unrhyw sylwadau y gallai fod gan Aelodau CYSAG ar y mater yn cael eu croesawu.

Mewn ymateb i gwestiynau gan y CYSAG mewn perthynas â'r hyn y gallai'r ymgynghoriad ei olygu i safonau, esboniodd Miss Bethan James y cefndir i bwyslais Llywodraeth Cymru ar wella sgiliau llythrennedd a rhifedd, gan gynnwys cwestiynau a godwyd o amgylch cysondeb a dilysrwydd asesiadau athrawon yn CA3; cwestiynau'n ymwneud â pharhad rhwng y sectorau cynradd ac uwchradd a'r awgrym nad yw disgyblion ysgolion Cymru yn cyflawni i'r lefelau y gallent yng nghydestun profion PISA oherwydd bod eu sgiliau llythrennedd a rhifedd yn wannach. Amlygodd y cynrychiolydd Athrawon Uwchradd beth yn ymarferol y mae'r ffocws ar ddatblygu sgiliau llythrennedd a rhifedd wedi ei olygu yn dilyn cyflwyno'r FfLIRh, o ran ceisio cymhwysu'r sgiliau hynny i bynciau megis Addysg Grefyddol, sy'n golygu bod llai o sylw yn cael ei roi i gynnwys y pwnc er efallai bod safon y gwaith terfynol yn well. Y broblem yw sicrhau bod cydbwysedd rhwng gofynion y FfLIRh a gwell safonau llythrennedd a rhifedd yn erbyn cwblhau modiwlau pwnc.

Gan fod y CYSAG yn teimlo nad oedd mewn sefyllfa i ddarparu ymateb ffurfiol i'r ymgynghoriad yn y cyfarfod hwn, ac yn wyneb y ffaith na fyddai'r corff yn cyfarfod eto tan ar ôl y dyddiad cau ar gyfer ymateb, awgrymodd yr Arweinydd Systemau bod yr adborth o gyfarfod Panel Ymgynghorol Addysg Grefyddol ar y 6ed Ionawr yn cael ei ddarparu i'r Swyddog Addysg, er mwyn caniatáu i ymateb gael ei wneud gan Ynys Môn. Dywedodd y Swyddog mai'r cwestiwn yw - mewn achos o sefydlu grŵp adolygu cwricwlwm, a yw'r CYSAG am i AG fod yn rhan o'r ddarpariaeth honno, neu aros fel pwnc ar wahân ar ei ben ei hun. Credai aelodau CYSAG ei bod yn bwysig bod Addysg Grefyddol yn cael ei chynnwys mewn trafodaethau ynghylch adolygiad cwricwlaidd a bod y farn honno yn cael ei wneud yn hysbys cyn ail gam yr ymgynghoriad.

Cytunwyd bod AG fel pwnc yn cael ei gynnwys mewn trafodaethau mewn paratoad ar gyfer ail gam ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar gynnwys cwricwlaidd.

Camau dilynol: Yr Arweinydd Systemau i ddarparu gwybodaeth am ganlyniad trafodaethau'r Panel Ymgynghorol Addysg Grefyddol o'i gyfarfod ar 6ed Ionawr, 2014 i'r Swyddog Addysg.

4 ADRODDIAD BLYNYDDOL CYSAG YNYS MÔN 2012/13

Cyflwynwyd Adroddiad Blynyddol drafft CYSAG Ynys Môn am 2012/13 i'w ystyried a'i gymeradwyo.

Darparodd Miss Bethan James, yr Arweinydd Systemau, wybodaeth i'r Aelodau ynglŷn â chefnidir paratoi'r adroddiad, ynghyd ag esboniad cryno o'i gynnwys a oedd yn seiliedig ar drafodaethau CYSAG yn ei gyfarfodydd a gynhaliwyd yn ystod 2012/13. Aeth y Swyddog ymlaen i ddod â'r materion canlynol i sylw'r CYSAG –

- Gan gyfeirio at adroddiadau hunan-arfarnu'r ysgol, p'un a oedd y CYSAG yn hapus i gefnogi'r arfer o enwi'r ysgolion hynny a oedd wedi methu â chyflwyno adroddiad hunan-arfarnu ar gyfer CYSAG.

Trafododd yr Aelodau y mater a gofynnwyd am eglurhad ynghylch yr amserlen a'r gwaith sydd ynghlwm wrth gwblhau'r hunan-arfarnu. Dywedodd yr Arweinydd Systemau bod disgwyl i ysgolion fod wedi ymgymryd â'r gwaith cynllunio paratoadol, sy'n gwneud cwblhau'r ffurflen hunan-arfarnu yn dasg llai beichus.

Yn wyneb y ffaith bod ceisiadau wedi cael eu gwneud i ysgolion gyflwyno eu hadroddiadau hunan-arfarnu i sylw'r CYSAG am resymau monitro, a bod methiant cychwynnol i wneud hynny yn cael ei ddilyn i fyny gyda gohebiaeth, cytunodd Aelodau'r CYSAG â'r egwyddor bod ysgolion sy'n parhau i fethu â chydymffurfio yn cael eu henwi yn yr Adroddiad Blynyddol.

Cytunwyd bod ysgolion sy'n methu â chyflwyno eu hadroddiadau hunan-arfarnu yn cael eu henwi yn yr Adroddiad Blynyddol. Cytunwyd hefyd bod Ysgol y Tywyn ac Ysgol Llanddona yn cael y cyfle i ddiwygio eu hadroddiadau hunan-arfarnu i gynnwys, yn achos y cyntaf, farn ar ansawdd y deilliannau neu ddarpariaeth mewn Addysg Grefyddol, ac yn yr achos olaf, farn ar ansawdd y ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd, i gynnwys barn ar y ddarpariaeth Addysg Grefyddol.

- Gan gyfeirio at ganlyniadau mewn Addysg Grefyddol, p'un a oedd y CYSAG yn hapus â'r arfer o enwi ysgolion sy'n gallu dynodi nodweddion da er mwyn tynnu sylw at arfer da y gall ysgolion eraill dynnu arno.

Cytunwyd bod yr ysgolion hynny sy'n gallu dynodi nodweddion da yn cael eu henwi yn yr Adroddiad Blynyddol.

- Gan gyfeirio at argymhelliad y CYSAG i AALI Ynys Môn mewn perthynas â chanlyniadau mewn Addysg Grefyddol, p'un a oedd y CYSAG yn hapus i gadw argymhelliad Cyd-gysylltwyr AG i gael eu gwahodd i gyflwyno eu gwaith i Aelodau CYSAG.

Cytunwyd bod yr argymhelliad hwn yn cael ei gadw yn yr Adroddiad Blynyddol.

- Gan gyfeirio at yr adran sy'n amlinellu'r cymorth a ddarperir gan Wasanaethau Ymgynghorol Cynnal, nododd yr Arweinydd Systemau y bydd angen rhoi ystyriaeth i gynnwys yr adran hon ar gyfer y flwyddyn sydd i ddod, gan fod cangen ymgynghorol Cynnal wedi ei diddymu ar 31 Mawrth, 2013.
- Gan gyfeirio at y rhestr o gyhoeddiadau Llywodraeth Cymru ar ffurf dogfennau canllawiau i athrawon Addysg Grefyddol, dywedodd yr Arweinydd Systemau bod y cyfan ond y ddogfen canllawiau Pobl, Cwestiynau, a Chredoau: Addysg Grefyddol yn y Cyfnod Sylfaen wedi cael eu hystyried yn ffurfiol gan y CYSAG. Awgrymodd y Swyddog y byddai'r ddogfen yn ddefnyddiol i ysgolion cynradd fel ystorfa o syniadau i hyrwyddo arfer da, er nad oedd ar gael ar hyn o bryd drwy wefan Llywodraeth Cymru. Cytunodd Aelodau'r CYSAG i gylchredeg copi o'r ddogfen canllawiau i ysgolion cynradd yr Ynys, er mwyn iddynt gael tynnu arni am syniadau ac arfer da.

Cytunwyd i dderbyn Adroddiad Blynyddol drafft CYSAG Ynys Môn am 2012/13, yn amodol ar y newidiadau argraffyddol a nodwyd yn ystod y drafodaeth.

Camau dilynol:

- **Y Swyddog Addysg i gysylltu ag Ysgol y Tywyn ac Ysgol Gynradd Llanddona i gynnig y cyfle i ail-gyflwyno eu hadroddiadau hunan-arfarnu Addysg Grefyddol i gynnwys barn ar ansawdd y ddarpariaeth AG ac addoli ar y cyd, fel bo'n berthnasol.**
- **Y Swyddog Addysg mewn ymgynghoriad â'r Arweinydd Systemau i drefnu i ysgolion cynradd gael copi o'r ddogfen canllawiau Pobl, Cwestiynau a Chredoau: AG a'r Cyfnod Sylfaen, i gael ei defnyddio fel cyfeiriad ar gyfer syniadau ac arfer da.**
- **Y Swyddog Pwyllgor i ofyn i Gadeirydd CYSAG yn 2012/13 baratoi rhagair i'r Adroddiad Blynyddol.**

5 SAFONAU ADDYSG GREFYDDOL

- Cyflwynwyd adroddiad ar asesiadau CA3 Athrawon mewn AG, ynghyd â chanlyniadau arholiadau allanol haf 2013 i sylw'r CYSAG. Roedd yr adroddiad yn darparu gwybodaeth am y safonau a gyrhaeddwyd, cyflawniad cymharol merched a bechgyn, a nifer yr ymgeiswyr yn yr arholiadau.

Hysbysodd yr Arweinydd Systemau y CYSAG nad oedd data perfformiad CA3 ar gyfer dwy ysgol uwchradd wedi dod i law. Cytunwyd y dylid gofyn i'r ddwy ysgol dan sylw - Ysgol Gyfun Llangefni ac Ysgol Uwchradd Bodedern - ddarparu'r data gofynnol. Amlygodd y Swyddog y ffaith bod y bwllch mewn perfformiad rhwng bechgyn a merched mewn un ysgol yn llai nag mewn rhai o'r lleill - eglurodd Mrs Mefys Edwards yn fyr y drefn o addysgu yn Ysgol Syr Thomas Jones. Awgrymodd yr Arweinydd Systemau fod y CYSAG yn ystyried derbyn cyflwyniad ar gynnwys gwersi AG TGAU, ac yn benodol ar y dulliau a ddefnyddir i wella cyfranogiad a pherfformiad bechgyn mewn AG fel maes pwnc - efallai cyflwyniad gan fechgyn o ran eu hagwedd tuag at Addysg Grefyddol fel pwnc. Hefyd rhoddodd esboniad i Aelodau o gwrs byr Astudiaethau Crefyddol.

Cytunwyd i dderbyn yr adroddiad a nodi ei gynnwys.

Camau dilynol:

- **Y Swyddog Addysg a'r Arweinydd Systemau mewn ymgynghoriad â'r Cadeirydd i drefnu bod y CYSAG yn cael cyflwyniad yn ei gyfarfod nesaf ynghylch safonau a pherfformiad ac i benderfynu ar gynnwys y cyflwyniad.**
- **Y Swyddog Addysg ar ran y CYSAG i atgoffa Ysgol Gyfun Llangefni ac Ysgol Uwchradd Bodedern i baratoi a chyflwyno eu data perfformiad AG CA3.**
- Cyflwynwyd adroddiad y Swyddog Addysg a oedd yn darparu crynodeb o rannau perthnasol o adroddiadau Estyn ar Ysgol Cemaes, Ysgol Corn Hir, Ysgol Moelfre ac Ysgol Llaingoch i ystyriaeth y CYSAG. Nododd yr aelodau'r adroddiad.
- Cyflwynwyd adroddiad hunan-arfarnu Addysg Grefyddol Ysgol Uwchradd Bodedern i ystyriaeth y CYSAG. Dywedodd yr Arweinydd Systemau fod yr adroddiad yn rhoi trosolwg defnyddiol o safonau mewn AG yn yr ysgol, yn ogystal â blas o'r math o weithgareddau, tasgau a thrafodaethau a drefnir fel rhan o'r ddarpariaeth AG ar wahanol gyfnodau ac fel rhan o drefniadau addoli ar y cyd.

Nododd y CYSAG yr adroddiad a mynegodd ei werthfawrogiad o'r wybodaeth a ddarparwyd.

Camau dilynol: Y Swyddog Addysg i ysgrifennu ar ran y CYSAG at Bennaeth AG yn Ysgol Uwchradd Bodedern i ddiolch iddi/iddo am yr adroddiad.

- Cyflwynwyd canlyniadau'r holiadur a gwblhawyd gan Aelodau'r CYSAG ar ddiwedd cyfarfod blaenorol y fforwm ym mis Mehefin. Roedd yr holiadur yn ceisio mesur gwybodaeth a dealltwriaeth aelodau o Addysg Grefyddol a gweithdy ar y cyd, yn ogystal â cheisio nodi eu barn am argymhellion i wella effeithiolrwydd y CYSAG fel corff monitro e.e. trwy drefnu i'r Aelodau fynychu sesiwn addoli ar y cyd mewn sampl o ysgolion ac/neu i ymweld ag ysgol i drafod hunan-arfarniad yr ysgol o AG gyda'r Cyd-gysylltydd AG neu Bennaeth yr Adran.

Er bod yr aelodau'n cytuno ei bod yn bwysig i'r CYSAG fel corff feithrin perthynas agosach gydag ysgolion, yn enwedig yng ngoleuni diddymu'r gwasanaeth ymgynghorol, roeddynt yn pwysleisio y dylai unrhyw ymweliadau a gynhelir ar sail gwahoddiad gan ysgol unigol gael eu gwneud gan grŵp cynrychioliadol o CYSAG, yn hytrach na'r corff yn ei gyfanrwydd.

Cytunwyd i nodi'r adroddiad a chymeradwyo'r argymhellion.

Camau dilynol: Y Swyddog Addysg i ymgynghori gyda'r Arweinydd Systemau ynghylch trefniadau i roi'r argymhellion ar waith.

6 CEFNOGAETH Y GWASANAETH YMGYNGHOROL

Cytunwyd bod y mater hwn wedi cael sylw o dan y materion yn codi o'r cofnodion.

7 CYMDEITHAS CYSAGAU CYMRU

- Cyflwynwyd agenda cyfarfod y CCYSAGC a gynhaliwyd yng Nghaerdydd ar 10fed Hydref, 2013 ynghyd â chofnodion cyfarfod y Gymdeithas, a gynhaliwyd yng Nghaernarfon, Gwynedd. Nodwyd y ddogfennaeth.
- Cyflwynwyd a nodwyd Adroddiad y Trysorydd ar gyfer 2012/13.
- Cyflwynwyd a nodwyd adroddiad ar weithgareddau'r CCYSAGC yn ystod 2012/13

8 GOHEBIAETH

Cyfeiriodd y Swyddog Addysg at ohebiaeth a dderbyniwyd ac a anfonwyd, fel y nodwyd yn ei adroddiad o dan eitem 4. Tynnodd y Swyddog sylw at gais a dderbyniwyd a'i anfon ymlaen ato gan y Swyddog Addysg Uwchradd yn dilyn cyfarfod cynharach o Fwrdd Diogelu Lleol Gwynedd a Môn i gynrychiolydd enwadol fynychu cyfarfod y Bwrdd a gynhelir yng Ngwesty'r Celtic Royal, Caernarfon ar 28ain Ionawr, 2014.

Mynegodd Mr Stephen Francis Roe ddiddordeb mewn mynychu'r cyfarfod yn rhinwedd ei swydd fel Swyddog Diogelu i Synod Cymru, a chafodd ei enwebu i wneud hynny gan Aelodau'r CYSAG.

9 CYFARFOD NESAF Y CYSAG

Nodwyd fod cyfarfod nesaf y CYSAG fel a drefnwyd am 2pm ar ddydd Mawrth, 18fed Chwefror 2014.

**Cynghorydd Dylan Rees
Cadeirydd**